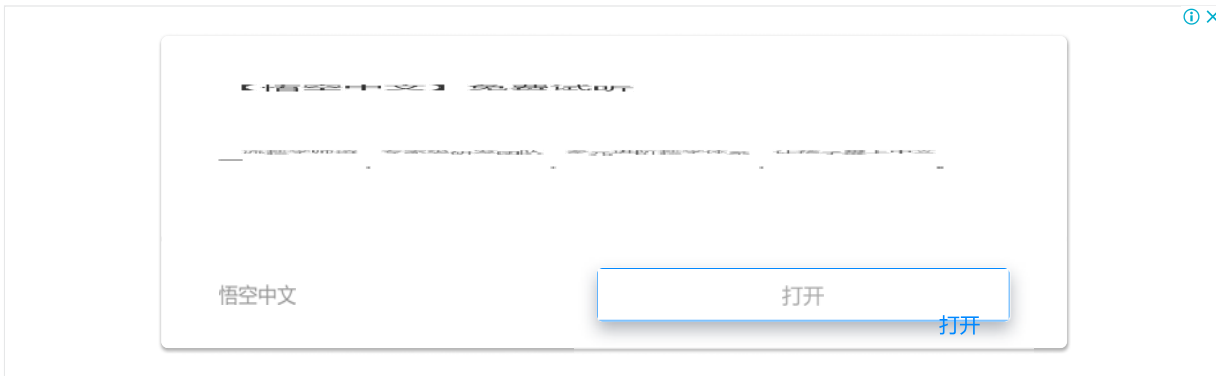

[Головна](#) » [Газета](#) » [Людина](#) » Володимир Гнатюк у Станиславіві

Володимир Гнатюк у Станиславіві

 Опубліковано: 24.02.2019 Автор: [Галицький Кореспондент](#)

Мало хто знає, але чотири роки свого життя видатний український фольклорист, мовознавець та літературознавець Володимир Гнатюк провів у нашому місті, навчаючись у Станиславівській державній гімназії. Тут він визначив своє майбутнє заняття та познайомився із дружиною. Спробуємо сьогодні відкрити цю маловідому сторінку історії нашого міста.

Серед найбільш відомих дослідників життя та творчості Володимира Гнатюка варто згадати проф. Миколу Мушинку із Словаччини та Остапа Черемшинського з Тернопільщини. Народився Володимир Гнатюк 9 травня 1871 року в селі Велеснів Бучацького повіту та був найстаршим сином у багатодітній селянській родині. Його батька Михайла, який походив з неподалік розташованого села Коропець, запросили дякувати до Велеснева, оскільки він мав чудовий голос та співав у церковному хорі. У власності в нього був один гектар землі в сусідньому, переважно польському, селі Пужники. Цього не вистачало, щоб прогодувати сім'ю із семи осіб, а тому батько додатково підробляв ще ткацтвом, привчаючи до цього ремесла також своїх дітей. За тогочасними мірками він належав до освічених людей, адже любив читати книги, добре знав Біблію, випишував газети та, відповідно, користувався повагою в односельчан. Кілька років Михайло з родиною проживав та дякував у селі Григорів, неподалік від Велеснева.

Вже батько навчив сина грамоти, коли тому було 5 років. Дід Володимира по матері Ілля Савицький був сільським дяком і знав багато народних оповідань, а його дружина, бабця Марія, любила співати народні пісні. «Від них обох, – згадував В. Гнатюк наприкінці свого життя, – переймали все те домашні, особливо мій батько й мати. Крім того, двері нашої хати майже не замикалися перед різними людьми, що пересиджували в нас, немов у сільській касині, цілими годинами, особливо ж у неділі та свята або в довгі зимові вечори, та забавлялися або різними оповіданнями, яким я залюбки прислухувався та переймав їх, або відчитуванням усяких новинок із газетки, яка все в нас була, та книжок».

У молодого хлопчини була феноменальна пам'ять: почути пісню він міг навіть через кілька місяців відтворити слово в слово. Це також стосувалось і цілих сторінок з Біблії, які батько часто читав вголос. Восени 1883 р. батько сказав йому такі слова: «Для господарства ти ослабий, у ткачі теж не годишся, зате піп був би з тебе непоганий, бо вмієш добре співати й промовляти». Згодом Володимира фірору відвезли на науку до містечка Бучач.

На цей час йому вже виповнилося 12 років, і він міг одразу вступити в гімназію, як решта його ровесників, але, не маючи знайомств, батько дає його до «нормальної» народної школи при монастирі чину Василиянів. Лише у 1885 р. В. Гнатюк вступає до нижчої гімназії в Бучачі, яку закінчує у 1889 р. За рівнем успішності він належав до «середніх» учнів, а найкращі оцінки в нього були з мов, співу, історії та географії. Жвавий і темпераментний хлопець ніяк не міг призвичаїтись до схоластичних порядків у гімназії, через що часто мав конфлікти з викладачами. За весь час навчання у Бучацькій гімназії він не отримав жодної відмінної оцінки за поведінку, були тільки «mniej odpowiednia» (добре) та «dostateczna» (задовільно).

У першому класі гімназії, в 1880 році, до рук йому потрапила антологія поезії, яку видало студентське товариство «Академический кружок» при Львівському університеті. Ця збірка справила на нього сильне враження, і він переписав деякі вірші до окремого зошита. Згодом В. Гнатюк записав туди тексти народних пісень, які пам'ятав ще з дому. Пізніше, у 1916 році, він напише про той період: «Я не

 "Україне
обмеже

 З 1 чере
обмежа

 "Кратер
вигляда
Рожняті

 У Франк
демонтс
Вічевом

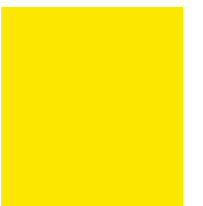
Переглянути всі с

Погода 31.05.21, вдень

Погода в Ів

+16° вол віте

[Пого](#)

Вподобати сторі

мав ніякої тоді означеної мети і записував пісні лише тому, що вони мені подобалися. Але збірка все збільшувалася, особливо в часі вакацій. До 1889 року, коли я закінчив нижчу гімназію, в ній було вже коло п'ятсот пісень».

Саме під час навчання у Бучачі він вперше почав публікуватися. У 1888 році виходить його кілька дрібних заміток у бережанській газеті «Посланник», а в наступному – вже ціла стаття «Рукомиш», від назви невеличкого села біля Бучача. Найбільшим хобі молодого гімназиста тоді були книги. Особливо він любив описи екзотичних країн та фантастично-пригодницьку літературу.

Закінчивши 4-й клас нижчої гімназії, він записується до 5-го класу вищої цісарсько-королівської гімназії в Станиславові. Проте під час канікул священик у селі Григорів М. Бачинський і його брат, який був капеланом у станиславівського єпископа Ю. Пелеша, нарадили йому вчитися у Колегії святого Атанасія в Римі, що готувала місіонерів в далекі країни. Це його приваблювало, адже обіцяло цікаві подорожі та враження. Єпископ прийняв його заяву, але через якусь епідемію виїзд Гнатюка відкладався кілька разів. Юліан Пелеш радив Гнатюкові зачекати до наступного року, але той відмовився, «давши собі слово ніколи не бути духовним, хоча родичі були би се радо бачили».

У середині другого півріччя В. Гнатюка не хотіли приймати до гімназії, через що він мусив далі жити у батьків у Григорові. Щоб не гайнувати часу, записував нові фольклорні матеріали. Його збірка збільшувалася, поповнював він її і надалі, вже будучи учнем Станиславівської гімназії. Зазвичай пісні він записував у батьківській хаті від рідних, сусідів чи гостей. Для заохочення респондентів він іноді і сам їм співав. Це підтверджує лист батька за квітень 1891 року: «Кланяються і поздоровляють тебе твої співаки і співачки та просять, щобиш прибув додому на вакації і щобиш призивав якнайбільше пісень світських і також набожних кавалків, щобиш наувчив їх співати. Просьть мене, бишь купиш збірник пісней розмаїтих. Тепер приходять дуже радо на спів».

Володимир Гнатюк

Звичайно, його тодішня діяльність була аматорською – не було так званої паспортизації пісень: В. Гнатюк не зазначав часу і місця запису, відсутні були імена інформаторів. Однак дбав про мовну точність запису.

Під кінець 1890 року у москвофільській газеті «Новый галичанин», що видавалась у Львові П. Полянським, редакція написала заклик до записування народних пісень, які обіцяла регулярно друкувати на своїх шпальтах. В. Гнатюк висилає їм усю свою велику збірку, з якої було опубліковано тільки 7 текстів. У 1891 року газету закрили, а збірка молодого фольклориста безслідно зникла.

Станиславівська цісарсько-королівська гімназія славилася не тільки високим рівнем знань (серед її випускників були такі відомі особистості, як Іван Вагилевич, Кость Левицький, Францішек Карпінський та ін.), але й дуже суворим режимом. Зокрема, тодішній директор І. Керек'ярт забороняв учням будь-яку позашкільну діяльність, зокрема брати участь в якихось молодіжних товариствах, читати заборонену літературу і, як не дивно, публікуватись у пресі. Через це схильність до публіцистики В. Гнатюка, розпочата у Бучачі, не могла проявлятися аж чотири роки.

Під час навчання в Станиславові (1890 – 1894 рр.) Володимир Гнатюк жив бідно, іноді не вистачало навіть на базові потреби. Причиною цього було тодішнє падіння попиту на домоткане полотно, яке поступово витіснялося фабричною продукцією внаслідок промислової революції. У зв'язку з цим його батьки менше продавали своїх виробів. У листі до сина за 29 травня 1894 р. батько Михайло скаржився: «Так довго я тобі не писав з причини тої: мислив єм, що де вистараю для тебе пару злоти, тай годі, ані позичити, ані не мож корову продати». Щоб все ж завершити навчання, хлопець мусив підзаробляти час від часу фізичною працею і давати приватні уроки молодшим учням із багатших родин. Останнє було тоді доволі поширеною практикою серед гімназистів.

Додатковим несприятливим фактором було те, що Гнатюк вважався «переростком» – його однокласники були на 4-5 років молодшими від нього. Це, природно, було для нього психологічно складно.

У 1891 році Володимира призивають на військову службу, але приймальна комісія визнала його непридатним. Через це він зміг продовжити навчання.

У сьомому класі гімназії він знайомиться з дочкою Павла Майківського, на той момент уже покійного греко-католицького священика у селі Хом'яківка. Вихованням Олени Майківської після смерті тата займався брат матері Палагеї Тит Бурачинський, парох в Олієві біля Городна. Окрім краси Олени, Гнатюку дуже подобалася схожість їхніх поглядів та душевна спорідненість. У віці 23 років він бере з нею шлюб 15 листопада 1894 року. Цього ж року В. Гнатюк отримує атестат зрілості та стає студентом філософського факультету Львівського університету, обравши класичну філологію. Грецьку мову та літературу йому викладав професор Цвіклінський, латинську мову та римську літературу – професор Крушківський, старослов'янську мову та слов'янську філологію – професор Каліна. На другому курсі історії України Гнатюка навчав М. Грушевський, а українську мову та літературу викладав О. Колесса. Згодом україністика стане основним предметом його наукового зацікавлення.

Тодішній Львів був надзвичайно сприятливим для формування особистості Володимира Гнатюка. Він потрапляє у вир українського національного життя, зокрема знайомиться з Іваном Франком, а через нього і з іншими видатними людьми по обидва боки ріки Збруч (Борисом Грінченком, Миколою Вороним, Богданом Лепким, Михайлом Павликом, Антіном Крушельницьким, Іваном Нечуєм-Левицьким, Михайлом Коцюбинським, Лесею Українкою).

Ще в 1873 році у Львові за матеріальної підтримки меценатів з Наддніпрянської України заснували Літературне товариство імені Тараса Шевченка, котре згодом трансформувалося на Наукове товариство ім. Т. Шевченка (НТШ). Коли у 1897 році його очолив Михайло Грушевський, воно особливо активізувалося. НТШ фактично стало українською Академією наук.

АНОНСИ

[Переглянути всі а](#)

АРХІВ

		Трав	
Пн	Вт	Ср	
3	4	5	6
10	11	12	1
17	18	19	2
24	25	26	2
31			
« Кві			

ПІДПИШІТЬСЯ НА НІ

Адреса електронної

[Підписатися!](#)

ЛКЩО ЗА

Зарубіжні аналісти сценарії російської війни, а вітчизняні вивчають її історію

М. Коцюбинський, І. Франко та В. Гнатюк. Львів, 1905 р.

Молодий випускник Львівського університету Володимир Гнатюк, учень М. Грушевського, наприкінці 1898 року стає секретарем НТШ. Цю посаду з невеликими перервами через хворобу він обіймав аж до смерті в 1926 році, віддано працював та був душею цієї установи. Основним зацікавленням В. Гнатюка, визначеним, як бачимо, ще з дитинства, була фольклористика, яку тоді називали «етнографія». На цьому поприщі він реалізував себе насамперед як надзвичайно працюючий збирач і також як видавець фольклорних матеріалів. Окрім Галичини, він досліджував Закарпаття й українські поселення в Сербії. Коли туберкульоз завадив йому особисто їздити в експедиції, Гнатюк почав записувати фольклор за допомогою широкої мережі кореспондентів з різних регіонів України.

Майже щороку В. Гнатюк приїздив до Криворівні в Карпатах, де почувався набагато краще. Тут він провів багато місяців, живучи у родини Волянських або в хаті дядя Мойчейчука, якою той не користувався. Проте навіть тут він інтенсивно працював та написав свої найкращі наукові твори. Кілька канікул влітку родина Гнатюків провела в Криворівні разом із родинами Франків і Грушевських. У Криворівні в Гнатюка гостювали Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Гнат Хоткевич, Ольга Кобилянська та ін.

Вважають, що Володимир Гнатюк був першим, хто підняв українську фольклористику до рівня європейської науки. Приятель Іван Франко назвав його «феноменально щасливим збирачем усякого етнографічного матеріалу, якому з наших давніших збирачів, мабуть, не дорівняв ні один». Повністю творча спадщина Володимира Гнатюка ще досі, на жаль, не вивчена, а тому є поле для роботи молодих фольклористів та етнологів.

Петро ГАВРИЛИШИН, Роман ЧОРНЕНЬКИЙ

0 коментарів

Впорядкувати за Найстаріший

Додати коментар...

Плагін коментарів Facebook

免费领取在线中文课

一流教学师资，专家级研发团队，多元进阶教学体系，让孩子爱上中文。

悟空中文